Uniwersytet Zielonogórski

Laboratorium Metod Numerycznych

Aproksymacja

Zakres materiału

- Matematyczne sformułowanie problemu aproksymacji. Przypadek dyskretny i ciągły.
- Kryteria aproksymacji. Regresja średniokwadratowa.
- Rodziny wielomianów ortogonalnych. Wielomiany Czebyszewa i Hermita.
- Zapoznać się z następującymi funkcjami Matlab-a:
  - `polyfit` – wielomianowa aproksymacja średniokwadratowa,
  - `lsqcurvefit` i `lsqnonlin` – nieliniowa aproksymacja średniokwadratowa,
  - `fminunc` i `fminsearch` – nieliniowa optymalizacja funkcji wielu zmiennych bez ograniczeń,

Zadania

1. Dystans potrzebny do zatrzymania samochodu jest funkcją jego prędkości. Następujące dane eksperymentalne zostały zebrane celem zbadania tej zależności

v [km/h]	15	20	25	30	40	50	60
s [m]	2	2.5	4.25	5	7.5	11.25	15

   Ocenić odległość hamowania dla samochodu jadącego z prędkością 45 km/h. Zastosować modele liniowy i kwadratowy. Naszkicować odpowiednie wykresy.

2. Dokonać zadania regresji liniowej dla następujących danych:

x_i	0	0.1	0.2	0.3	0.4	0.5	0.6
y_i	2.9	2.8	2.7	2.3	2.1	2.1	1.7

   a) stosując kryterium sumy kwadratów błędów,
   b) stosując kryterium sumy wartości bezwzględnych.
   Porównać wyniki na wykresie.

3. Dopasować model eksponencjalny postaci $y(x) = a_0 \exp(a_1 x)$ do danych w tabeli.

x_i	0.4	0.8	1.2	1.6	2.0	2.3
y_i	750	1000	1400	2000	2700	3750

   Następnie rozwiązać zadanie przez sprowadzenie do problemu regresji liniowej. Porównać rezultaty.

4. Wyznaczyć współczynniki wielomianu aproksymującego 2, 3 i 5 stopnia dla następujących węzłów aproksymacji:

x_i	-4.001671	-1.125367	1.342565	2.848678	4.147236	5.971023
y_i	1.231469	-3.237849	7.910278	-2.923678	6.347865	8.346236

   Napisać prosty skrypt i porównać błędy aproksymacji.

5. Przyśpieszenie ziemskie g w zależności od wysokości nad powierzchnią Ziemi h jest opisane danymi:

h [m]	0	20000	40000	60000	80000
g [m/s^2]	9.8100	9.7487	9.6879	9.6278	9.5682

   Znaleźć g na wysokości 55000 m stosując:

   (a) model kwadratowy: $g(h) = a_0 + a_1 h + a_2 h^2$,

(b) model eksponencjalny: $g(h) = a_0 + a_1 \exp(a_2 h)$,

(c) model potęgowy: $g(h) = a_0 + a_1 h^{a_2}$

6. Reakcje enzymatyczne są szeroko używane do opisu procesów biologicznych w inżynierii środowiska. Proponowane modele zależności inicjalizacyjnego współczynnika szybkości reakcji v_0 od koncentracji substratu S są przedstawione poniżej:

$$\text{a) } v_0 = kS, \quad \text{b) } v_0 = \frac{kS}{K+S}, \quad \text{c) } v_0 = \frac{kS^2}{K+S^2}, \quad \text{d) } v_0 = \frac{kS^3}{K+S^3}.$$

S [mg/cm^3]	v_0 [mg/cm^3/s]
0.01	6.07773e-11
0.05	7.5948e-9
0.1	6.06259e-08
0.5	5.78833e-6
1	1.7365e-5
5	2.42334e-5
10	2.43012e-5
50	2.43109e-5
100	2.4311e-5

Który z modeli jest najbardziej adekwatny?

7. Zależność stopnia aktywności promieniowania radiowego pewnego układu podwójnego gwiazd względem czasu przyjmuje formę okresową. W tabeli zestawiono wybrane obserwacje tej wielkości.

x_i	$\frac{\pi}{3}$	$\frac{\pi}{2}$	$\frac{2\pi}{3}$	π	$\frac{4\pi}{3}$	$\frac{3\pi}{2}$
y_i	-1	1	-1	1	-1	1

Rozwiązać zadanie aproksymacji średniokwadratowej przy zastosowaniu modelu zjawiska w postaci następującej funkcji trygonometrycznej:

$$g(x) = a_0 + \sum_{i=1}^{n} a_i \sin(ix) + b_i \cos(ix)$$

dla kolejnych $n = 1, 2, \ldots$ Jaka minimalna wartość n pozwoli na osiągnięcie błędu aproksymacji na poziomie zerowym? Wyniki zilustrować odpowiednimi wykresami.

8. W poniższej tabeli zestawiono wyniki badań dotyczących działania herbicydów na rośliny:

t	0	7	15	21	35	49	64	70
y	99.48	83.93	66.02	56.83	45.60	32.46	21.76	19.11

gdzie: t - czas, y - ilość herbicydu obecnego w czasie t. Zakładając, że funkcja aproksymująca dana jest jako $y(t) = be^{-kt}$ znaleźć estymaty parametrów b i k tej funkcji przy założeniu następujących kryteriów błędu:

$$\text{a) } J = \sum_{i=1}^{n} (y_i - y)^2, \qquad \text{b) } J = \sum_{i=1}^{n} |y_i - y|.$$

9. ($\star$) Napisać prosty skrypt realizujący zadanie regresji liniowej dla funkcji 2 zmiennych.

10. ($\star$) Dokonać aproksymacji średniokwadratowej funkcji $f(x) = e^{-x}\cos(x)$ w przedziale $x \in (-1, 1)$ z zastosowaniem wielomianów Czebyszewa. Napisać prosty skrypt i narysować wykresy porównujące jakość aproksymacji dla wielomianów stopnia 1, 2 i 3.

11. ($\star$) Na kwadracie $\Omega = [0, \pi/2]^2$ rozpięto równomierną siatkę dwuwymiarową Γ o rozmiarach 5×5 punktów. W obszarze Ω funkcję trygonometryczną $f(x, y) = \sin(x) + \sin(y)$ należy zastąpić paraboloidą obrotową ($g(x, y) = a_1(x - a_3)^2 + a_2(y - a_4)^2 + a_5$) w taki sposób, aby błąd średniokwadratowy na siatce Γ był jak najmniejszy. Napisać prosty skrypt realizujący to zadanie i zobrazować wyniki wykresem.